

ความคิดเห็นของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 7
เกี่ยวกับบทบาทในการเป็นตัวกลางแพร่กระจาย
นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา



นายเสริมศิลป์ ปานนิล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-408-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019450

๑๙๗๗๑๒๖๑๘

OPINIONS OF ACADEMIC TEACHERS IN ELEMENTARY SCHOOL CLUSTERS
IN EDUCATIONAL REGION SEVEN CONCERNING ROLES OF
THE CHANGE AGENT IN DIFFUSION OF INNOVATION
IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY



MR. SERMSIN PLANNIN

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Audio-Visual Education

Graduate School

1993

ISBN 974-582-408-9

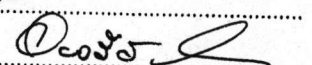
นายเสริมศิลป์ ปานนิล : ความคิดเห็นของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในเขต
การศึกษา 7 เกี่ยวกับบทบาทในการเป็นตัวกลางแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยี
การศึกษา (OPINIONS OF ACADEMIC TEACHERS IN ELEMENTARY SCHOOL CLUSTERS
IN EDUCATIONAL REGION SEVEN CONCERNING ROLES OF CHANGE AGENT IN
DIFFUSION OF INNOVATION IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY) อ. ที่ปรึกษา :
ผศ. ดร. อรรถชัย ฌ ตะกั่วทุ่ง, 149 หน้า ISBN 974-582-408-9

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความคิดเห็นของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตการศึกษา 7 เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังว่าควรปฏิบัติและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการเป็นตัวกลาง
แพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา บทบาทที่ศึกษา คือ บทบาทการแนะนำและให้รายละเอียด
บทบาทการสาธิต บทบาทการฝึกอบรม บทบาทการให้ความช่วยเหลือ และบทบาทการเสริมแรงให้แก่ผู้ใช้
นวัตกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 จำนวน 360 คน
ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน-
มาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยภาพรวมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนคาดหวังในการปฏิบัติบทบาท ในระดับปานกลาง
ทั้ง 5 ด้าน และได้ปฏิบัติบทบาทจริง ในระดับน้อยทุกบทบาท
2. เมื่อพิจารณากิจกรรมย่อย 27 กิจกรรม ของทั้ง 5 บทบาท พบว่า ครูวิชาการ-
กลุ่มโรงเรียนคาดหวังในการปฏิบัติในระดับปานกลางทุกกิจกรรม และได้ปฏิบัติจริงในระดับน้อย โดย
กิจกรรมที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ คือ การรวบรวมรายชื่อแหล่งผลิต และให้บริการนวัตกรรมเพื่อ
เผยแพร่แก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียนได้รับรู้เพื่อนำไปปฏิบัติ
3. บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.01 ทั้ง 5 บทบาท จำแนกได้เป็น 22 กิจกรรม
4. ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานแพร่กระจายนวัตกรรมของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน
ได้แก่ (1) ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม (2) ครูผู้สอน
ไม่ยอมรับความสามารถของครูวิชาการ (3) นวัตกรรมมีความยุ่งยากในการใช้ (4) ขาดแคลน วัสดุ
และอุปกรณ์ที่จะใช้ผลิตนวัตกรรม

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อผู้ผลิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา 

C442198 : MAJOR AUDIO-VISUAL EDUCATION

KEY WORD: ACADEMIC TEACHERS/CHANGE AGENT/INNOVATION IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY

SERMSIN PLANNIN : OPINIONS OF ACADEMIC TEACHERS IN ELEMENTARY SCHOOL CLUSTERS IN EDUCATIONAL REGION SEVEN CONCERNING ROLES OF CHANGE AGENT IN DIFFUSION OF INNOVATION IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. ONJAREE NATAKUATOONG, Ph.D. 149 pp.

ISBN 974-582-408-9

The purpose of this research was to study opinions of academic teachers in elementary school clusters in educational region seven concerning expected roles and frequency of performance of each role of change agents in diffusion of innovation in educational technology. Change agent roles were categorized into 5 groups : proposer, demonstrator, trainer, helper, and encouraged agent. The sample used in this study comprised of 360 academic teachers. The questionnaire was used to collect data. Statistical treatment of data included percentage, mean, standard deviation and Pearson Product Moment correlation. The findings were :

1. All five major roles were moderately expected to perform and seldomly performed by the academic teachers.
2. The sample viewed 27 activities of 5 major roles as moderately expected and they seldomly performed those activities. Among all the analysis activities, collecting and providing name of production and service unit for school cluster teachers received the highest frequency of performance rating.
3. Significant relationship at 0.01 level were found between the expected roles and frequency of performance of all 5 major roles and 22 activities.
4. Problems and obstacles perceived by academic teachers included :
(1) lack of knowledge about innovation utilization; (2) teacher did not accept academic teachers' abilities; (3) complexity of innovations; (4) insufficient of software and hardware for producing innovation.



ภาควิชา..... โสตทัศนศึกษา

สาขาวิชา..... โสตทัศนศึกษา

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อานิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงไปได้ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้
คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยมาด้วยดีตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาช่วยตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ
ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัย เป็นเงิน 6,700 บาท และ
ขอขอบพระคุณครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 7 ที่ได้ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย อีกทั้งหัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
ที่ได้กรุณารวบรวมแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัยได้ครบเต็มจำนวน

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้สนับสนุนทั้งกำลังทรัพย์
และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

เสริมศิลป์ ปานนิล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ

บทที่

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นวัตกรรม.....	11
เทคโนโลยี และเทคโนโลยีการศึกษา.....	14
นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....	17
การแพร่กระจายนวัตกรรม.....	18
รูปแบบการแพร่กระจายนวัตกรรม.....	19
องค์ประกอบที่สำคัญในการแพร่กระจายนวัตกรรม.....	21
บทบาทของตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรม.....	24
โครงสร้างและวิธีการแบ่งกลุ่มโรงเรียน.....	27

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน.....	29
ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน.....	32
ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนกับงานแพร่กระจายนวัตกรรม.....	33
คุณลักษณะของนวัตกรรมในการแพร่กระจายที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม...	34
สาเหตุที่การแพร่กระจายนวัตกรรมต้องใช้เวลาต่างกัน.....	36
ปัจจัยสำคัญของการแพร่กระจายนวัตกรรมต่อการยอมรับนวัตกรรม.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
- เกี่ยวกับการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการศึกษา.....	41
- เกี่ยวกับบทบาทของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา.....	43
- เกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมของครูประถมศึกษา.....	45
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	83

เอกสารอ้างอิง

ภาคผนวก

ก	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	115
ข	หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	117
ค	ชื่อกลุ่มโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของกลุ่มโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัด และ อำเภอ ในเขตการศึกษา 7	123
ง	แบบสอบถาม	133

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนกลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำแนกตามจังหวัดในเขตการศึกษา 7.....	49
2. จำนวนบทบาท หมายเลขข้อคำถาม และค่าร้อยละของข้อคำถามในแต่ละบทบาท...51	
3. จำนวนสภาพปัญหา ข้อคำถาม และค่าร้อยละของข้อคำถามในแต่ละสภาพปัญหา...52	
4. จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป ที่ได้รับกลับคืนมา และค่าร้อยละของจำนวนแบบสอบถามที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามจังหวัดในเขตการศึกษา 7...55	
5. จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ การปฏิบัติงานครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อกลุ่มประสบการณ์ในโรงเรียน การปฏิบัติการสอนในโรงเรียน วุฒิสองสุดทางการศึกษา และความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีการศึกษา.....	58
6. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติ กับ บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา จำแนกตามบทบาทรวม 5 บทบาท.....	64
7. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติ กับ บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา จำแนกตามกิจกรรมของบทบาทการแนะนำ และให้รายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....	66

8. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติ กับ บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา จำแนกตามกิจกรรมของบทบาทการสาธิต การใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....68
9. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติ กับ บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการแพร่กระจาย นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา จำแนกตามกิจกรรมของบทบาทการฝึกอบรม การใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....70
10. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติ กับ บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการแพร่กระจาย นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา จำแนกตามกิจกรรมของบทบาทการให้ความ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา....72
11. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติ กับ บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการแพร่กระจาย นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา จำแนกตามกิจกรรมของบทบาทการเสริมแรง ให้แก่ผู้ใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....74
12. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็น ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการแพร่กระจาย นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....77
13. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็น ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับผู้เผยแพร่กระจาย นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....78

14. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็น
ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายในการ
แพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....79
15. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็น
ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับคุณลักษณะ
ของนวัตกรรมในการแพร่กระจาย.....80
16. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็น
ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก
ในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา.....81

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. การเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารกับการแพร่กระจายนวัตกรรม.....	23
2. การดำเนินงานของตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการศึกษา กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มประชากร.....	26
3. คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน.....	28
4. โครงสร้างของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน.....	30

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย